

ט/א ח' כ"ג

במא תרומה (כ"ג)

כ"ג

אריכות
כ"ג

בכורונם המיד התכונן לפניו יתברך וכ"ש
 זכוי אלהים רוח נשבוה הוא עצמו זה
 שאחיל זאת תורת העולה למנוחה ילובת
 השלמים מלמד שכל העוסק בפרשת קרבנות
 מעלה עליו הכתוב כאלו הקריבם זה כי כמר
 שיוציל המעשה והוא כשנעשה להעמיד נגד
 רעיונות יראת האלהים ורוממותו כסה יכונה
 מחשבותיו להשכיל גדולתו חכמתו ולהדבק
 בו בהשכיל הענין הנכבד אשר אליו התיידי
 מצותיו המקרא הענין ללמוד ולמעיו באמתה
 המצות הן תוא יביאהו באמת אל התצלתה
 האסחיה וכן תוא בכל המעשים התוריים עד
 שיתנה לפניו זה התורה אשר בידיו כלי אומנת
 לתבין לפניו את הדרך אשר נלך להיות
 כאלהים ירדעי טוב לחיותנו בכל המקומות
 ובכל הנזמים הם

ולא יעלה בלבבן שהמפורסם האלה ממעשה
 המשכן וכליו וסדר הקמתו ומשאו
 והקרבנות העניי הנשיאים זבדי הכהנים ושאר
 הדברים שהיו בדורות ההם עשה שאנחנו
 בגלות אין לנו תועלת בידענתם. וכן המצות
 התלויות בארץ או המיוסדות במחירת הכהנים
 וטומאתם מה התועלת שיש לנו עתה בידענתם.

כי ונה התשובה בזה היא שכל הצנזרים שבאו
 בתורה מאי זה מין שיהיו. הנה עיקר הכולנה
 בהם שיהיו בספר הכמה עלינה ולימד אלוהי
 נה יענינו כל בעלי דת עד שישלימו נשיותיהם
 בהשגות וחידושות והמה ומה שאמר ושמתם
 את כל דברי הברית הזאת ועשיתם אותם
 למען תשכילו את אשר תעשו. ואחיל ושמתם
 זו משנה ועשיתם כמשמרו ובזאת המדרג
 מהמעשה שיש בו למוד החכמה החיודו היחידים
 והחכמים בשלמות. ואני להם הברל השעת
 המעשה לאחר המעשה. ולכן היה מה שידעני
 היום בעניי המשכן הליך עם במונתם מועיל
 לנו היום הזה כיום המעשה עצמו ועל זה
 יראשו באמת לא בשלה עבודת הקרבנות היני
 טומאה ומנהג אף שהמעשה בפועל בהם בטל
 כי השכלתם לא בשלה וכבר יקנה ואדם

V. 8 et seq. If we realise that the whole Sanctuary was to have symbolic meaning in all its separate parts, but that no object can stand as a symbol if it is not intended and made to be that symbol; if we realise that even the written word, which we should certainly imagine to be so clearly of symbolic nature that it can have no other meaning and automatically carries its meaning in itself, that in its most holy application, the intention of the writer is so essential that a טמר תורה only then has the לשם קדושה ט"ת if it is written with the intention ט"ת. More, with regard to the Names of God אוקרות, the intention to write the letters as expressing the Name of God, לשם קדושה השם, has to be expressly repeated, or at least be present in the mind of the writer, at the writing of every אות, and the spirit in which the writer inscribes the letters is so necessary to their meaning that a ט"ת שכתבו מין ישרף has even to be burnt — see Yoreh Deah 274,1, 276,2 and 284,1. — If, further, we remember that the realisation of the symbolic meaning of everyday objects — and the Sanctuary consisted of such — which are normally in ordinary use, having their concrete meaning as cupboard, table, lamp, curtains, clothes, etc. requires quite special stress on their being symbolic, then all these considerations make it quite understandable to us, why here from Ch. XXXVI,8, to Ch. XXXIX,32, the making of the Mishkon is described again in all its details, although we know all these details already from the previous chapters, when the commands ordering them, were given. Also that in Ch. XXXIX,33—43 all the single articles are again mentioned when they were delivered, and in Ch. XL the erection is again described of each individual part, and the Torah does not find it sufficient simply to say: The artists and artisans carried everything out in accordance with the instructions, brought it all to Moses, and Moses erected the Sanctuary as he had been commanded. If we are not mistaken, all this prolixity is meant to tell us that both at the making, as well as at the delivering, and finally at the assembling and erecting, the holy and symbolic meaning and purpose of each and every part which made up the whole edifice was present and vivid in the minds of the workers and Moses, so that each part and the whole was made, delivered and set up in the spirit of its purpose, and

the symbolic character and meaning of the whole edifice and every part of it was vindicated.

א
 ל ה' כ"ג
 ויקה
 ט"ח

שמהט"ו (3)
 ט"ח

ויקחו צי תרומה זכר (כה"ב)

מפורסם המדרש, משל למלך שהי' לו בת יחידה, בא אחד מהמלכים ונטלה, ביקש לילך לארצו וליטול את אשתו, אמר לו בתי שנתתי לך יחידה

היא, לפרדש ממנה איני יכול, לומר לך אל תסלנה איני יכול, אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם עכ"ל. והמשל צריך ביאור, דאי קאי על המשכן כולו, הלוא מקומו קבוע וביחוד בית עולמים מה שייך הלשון קיטון אחד עשה לי, וכן צריך להבין מי נדמה לבת יחידה, ומי הוא הנוטלה. אלא נראה, דקאי על התורה, דעלי' שייך בת

1

(4) סע

(5) תורה

יחידה, וכביכול איני יכול לפרוש הימנה, וע"כ הוא מבקש מכל יהודי שיעשה לו קיתון אחד שיכול לדור אתו, והיינו שבכל דבר שבעולם ימצא לכה"פ מה שהוא השייך לתורה, דאין לך דבר שבעולם שלא יהי' בה אפשרות למצוא בה נקודה השייכת לתורה, וזהו הקיתון אחד שמבקש הקב"ה מאתנו, וזהו מה שרמזה לנו תורתנו במלת תרומה שבחר בה, ולא צדקה או גובה, אלא דוקא חרומה, והיינו נקודה קטנה, דחסה אחת פוטרת את הכרי, וזהו תרומה חלק קטן השייך לשמי, ועי"ז מתקיים הלפרוש ממנה איני יכול. וכמו שמכל דבר יש לאחורו נקודה של חורה, כמו"כ בכל נפש ישראל יכול למצוא מה שהוא דיכול ללמוד ממנו לעבודת השם, ומה נפלא הוא פירוש השפ"א, ויקחו לי תרומה מאת כל איש, והיינו ללמוד מכל אדם מה שהוא ע"ד הלמוד מכל אדם, דבכל נפש ישראלית יש מה שהוא שיכולים ללמוד ממנה ולקשרה לתורה, כנ"ל.

ויש לצאר סמיכות עינין זה להפטרות הקדומים על פי דרוש, על פי מה שראיתי בספר נועם אליעזר טכ"ק ארמו"ד מסקולען ולוק"ל (נפרשט שמיני), שאומר טעם צמה שקוראים צרוב שנים בפרשת שמיני בצמה שאחר הפסקה (עינין צ"ע א"י"ס מ"ח"ד), דידוע דצמח הפסקה כל בני ישראל מהרים מאד בעיניי כשרות, וכל ישראל אימת פסקה עליו, ומחליפים כלים ומדקדקים בכל מיני דקדוקים בעינין כשרות, ואמנם בכל השנה צמח"ר אין מדקדקים כ"כ, לזה קוראים בהשגח אחר פסקה פרשת שמיני ששם נאמר פרשת זאת החי' וגו' המצבר בעינין כשרות המחליים ומקיים בה להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה והנחלה וגו'. כדי להזכיר ולהעיר אותנו שגם אחר פסקה צריכים להזכיר כשרות המחליים, פכ"ד.

ויש לומר כעין צמינה זאת כאן, דצרוז שמים חל פרשת חרומה אחר השש שבעות של שובבי"ס שמיחד לחקן העבירות שבעיני קדושה, וצמי ישראל קדושים, וצודאי כל אחד מקדש את עצמו להזכיר ולדקדק שלא יכשלו בעוונות אלו בשבעות אלו, אבל צמח"ר אין הדקדוק כן בכל השנה, ומשום הכי חיבף אחר שבעות אלו, קוראים פרשת חרומה שמדגיר מעניני קדושה שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בצופם, וכדברי הוה"ק הנ"ל, שכל אחד צריך לקדש עצמו שיהיה כלי קיבול שיכול הקצ"ה לשכון בצופו כל השנה.

ואמה וחצי מקשים. למה האמת של הארון כולו שבורות? וכבר באינו שהי' צורך במדות אלו, כדי לקבל את הלחות והס"ת או העמודים, ובגובה כדי שיבלטו הבדים בפרכת במקום הגבוה ואם יש בחצאין אלו רמוזים או היותו מתקבל על הלב הוא, שרמז הקב"ה שבארון מונחת רק התורה הכתובה ה"חצי" ממצותיו. ויש עוד תורה שבכתב שבלעדה התורה המונחת בארון כ"שבורה".

כרכה אחרונה כך היא אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. פירוש תורת אמת היא תורה שבכתב וחיי עולם נטע בתוכנו היא תורה שבעל פה דכתיב (קהלת יב יא) דברי חכמים כדרכונות וכמסמרות נטועים לאפוקי מאותם האומרים ולחיי עולם נטעה בתוכנו. ושתי ברכות אלו יש בהם מ' תיבות כנגד מ' ימים שעמד משה בהר:

(8) סוף

(7) שמיני

(6) י"א

(2)

(10) ויקרא למי עניו א' (א)

(9) ה' עניו כח

1 בגמרא מסכת ברכות (דף כח) מסופר, שכאשר היה רבן גמליאל נשיא, הכריז כי כל תלמיד שאין תוכו כבדו - אל יכנס לבית המדרש!

רק כאשר עברה הנשיאות לרבי אליעזר בן עזריה, הוסר שומר הפתח מדלת בית המדרש, וניתנה הרשות לכל הרוצה לבוא וללמוד תורה. ואמנם, כעבור זמן לא רב נוספו בבית המדרש ארבע מאות ספסלים!

6 מי הוא זה - שאל הצדק רבי אברהם יעקב האדמ"ר מסדיגורא - אותו שומר פתח מופלא, אשר ידע להבחין בלבו של כל תלמיד האם תוכו כבדו או לא?...

אלא - תירץ הרבי - באמת נסגרו דלתות בית המדרש על מנעול ובריה ולא ניתנו לאיש להכנס, אולם תלמיד אשר רצה בכל מאודו ללמוד תורה, היה נוקט בכל האמצעים שבידו כדי להכנס פנימה...

11 תלמיד כזה - סיים הרבי - החפץ כל כך בלימוד התורה, זו ההוכחה הברורה מכל כי תוכו כבדו!

1 ולמה מעבירין לך אמר לה [לשמש אינש] יומא דהא בבבא הסקרא ולמדו לחבר אמיה ליה ליה לך חזרתא והוא יומא בר המי סיי שני הה אחרת ליה ניסא ואחרת ליה המי סיי רדי חזרתא דייני דקאמר ר' אליעזר בן עזריה "הרי אני כבן שבעים שנה ולא בן שבעים שנה. הנה אתו היום סלקדו לשומר הפתח ונתנה ליה רשה להלסידיס ליכנס שהיה רב מברין ואמר "כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לבית המדרש והוא יומא אחרת כנה ספסלי אד יתנו פלגי בה אבא וסיי בן חסתיא ורבין דד אמר ארספ ארבע מאה ספסלי חד אמר שבע מאה ספסלי הנה קא הלשא דעתיה דרין אמר ולמה רדו מנעתי תורה משראל אהו ליה בחלטה העבי חזיר דמליין קסמא ולא הוא ההא לחיובי דעתיה הוא הארש ליה "

(11) ה' עניו כח

1 ועל בוד המדרש: ועשית שלחן עצי שטים שלום טובה ישועה מזחילה. וכן מצינו בארון ובמזבח כי כל הטובות תאלה בכללות בה"ב ובאות בסבתם גם בסבת השלחן. כי הוא מזבח כפרה לאדם, והלחם שעל השלחן הוא חשוב כקרבן על גבי המזבח כשארם טוב עין מיטיב ומאכיל שם העניים. הוא שדרשו רז"ל: "המזבח עץ שלש אמות וגו' וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'", פתח במזבח וסיים בשלחן, אלא בזמן שבית המקדש קיים אדם מתכפר על ידי המזבח" עכשיו שאין בית המקדש קיים אדם מתכפר על ידי השלחן. ומנהג חסידים שבצרפת * שעושים משלחנם ארון לקבורה. להורות כי האדם לא ישא מאומה בידו ולא ילוננו בעמלו כי אם הצדקה שצשה בחייו והטובה שהוא מיטיב על שלחנו, ולכך אמרו רז"ל: "המאריך על שלחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו."

(12) ה' עניו כח - שלחן עניו ארז

1 גמר מלאכול צריך שיאריך על שלחנו, וכן אמרו רז"ל: "כל המאריך על שלחנו מאריכין לו ימיו ושנותיו. וטעם הדבר לפי שהשלחן בבית כמזבח בבית המקדש, מה מזבח מכפר אף שלחן מכפר כשהוא מאכיל שם את העניים, ומתוך שהוא מאריך על שלחנו יבא עני ויתן לו פרוסה ומתפרנס ממנה", והנה אריכותו על השלחן בכונה זו סבה לצדקה דכתיב: בארוח צדקה חיים", ולכך מאריכין לו ימיו ושנותיו. ואמרו בברכות: "המזבח עץ שלש אמות גבוה וארכו שתיים אמות ומקצועותיו לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השלחן וגו'", פתח במזבח וסיים בשלחן, אלא מה מזבח מכפר אף שלחן מכפר. והנה באונינו שמענו ורבים ספרו לנו בגדולים שבצרפת * שהשלחן והפרנסים בעלי אכסניא שנהגו מנהג נכבד מאד, נתפשט ביניהם מימים קדמונים, שהשלחן שלהם שהאכילו עליו את העניים בלכתם לבית עולמים שעושים ממנו ארון ולוחות שנקברים בהם. וכל זה לעורר ולקבוע בלבבות כי האדם אלו יגיע שיאו לעב"ב ויעלה עשרו לעושר המלך שלמה, לא ישא בידו מאומה מעמלו שיעמל תחת השמש". כי אם חסוב שעושה והצדקה שהוא מרום את העניים, כמו שאמר: הולך לפניך צדקך". וכן צריך שידבר דברי תורה על השלחן, שאע"פ שברך עליו ברכות המחייבות לו לברך, תהא עתיד ג"כ לברך על מזונו, אינו נפטר בברכת המזון אלא אם כן מדבר דברי תורה".

6 וכן אמרו רבותינו: "כל שלחן שאכלו עליו ואמרו עליו דברי תורה כאלו משלחנו של מקום, שנאמר: וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'", כלומר כיון שדברו עליו דברי תורה הרי זה השלחן אשר לפני ה'. וכל שלחן שאכלו עליו ולא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים, שנאמר: כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום", כלומר שאין מזכירין שם דבריו של מקום. וכל זה להורות שלא נברא האדם לאכילה ולשתיה אלא לעסוק בתורה וזה שאמר הכתוב: כי אדם לעמל יולד", ודרשו רז"ל: "אדם לעמל יולד, איני יודע אם לעמל מה אם לעמל תורה". כשהוא אומר: נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו", הרי עמל פיו אמור, הא מה אני מקיים: כי אדם לעמל יולד". לעמל תורה, הוי אומר לעמל תורה יולד

(3)

וגתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד (כה, ל).

(13) יצא הכרה

בספר משנת חכמים למהר"ם האגוז ז"ל (גלכ"ע חפ"ו ומנ"כ בצפת) כתב (ע' ל"ב) ששמע ממגידי אמת, וזקני דור דעה שבימי האר"י הקב"ש בא לצפת אחד מאנוסי פורטוגל, שהיה עם הארץ גמור, ומימיו לא למד. בשבת קודש הוא שמע דרשת הרב, שבזמן שביהמ"ק היה קיים, היו מקריבים לחם הפנים קרבן לה', ועי"ז בא השפע לעולם. הרב נאנח על כך שהיום אין לנו לחם הפנים.

האנוס, הבין הדברים כפשוטם, וציוה לאשתו שתאפה חלות יפות, כדי להקריבן להשי"ת. אשתו שכנראה גם כן היתה מהאנוסים, עשתה כחמיות את ציווי בעלה.

הוא היה לוקח את החלות ומניחן לפני ארון הקודש בביהכ"נ הריק מאדם, והיה מתחנן לקב"ה שיקבל את קרבנו ברצון. לאחר מכן בא השמש לביהכ"נ, מצא חלות לפני ההיכל ולקחן לביתו לסעודת ש"ק.

פעם היה הרב בביהכ"נ, והאנוס שלא ראהו הניח החלות, והתפלל להקב"ה שיקבל קרבנו לרצון. גער בו הרב, ואמר לו: שוטה, וכי סבור אתה שהקב"ה אוכל ושוחה? משבא השמש, קרא לו הרב ואמר: הודה על האמת, מה עשית כל שבוע עם החלות? הודה שלקחן לביתו, ואכלן בסעודת שבת.

כשמוע האנוס את דברי הרב, החל לבכות, בהכינו דברי הרב שמקריבים לחם להקב"ה כפשוטו, והנה - חשב לעשות מצוה ועשה עבירה.

בינתיים הגיע שליח מיוחד לרב, ואמר לו בשם האר"י הקדוש: לך וצו לביתך, שמחר בזמן שהיית אמור לדרוש - מות חמות, וכבר יצא הכרוז על זה.

נבהל הרב ובא אל האר"י הקדוש, שיגיד לו מה פשעו. השיבו האר"י, לפי שביטלת נחת רוח שהיה להקב"ה! מיום שנחרב ביהמ"ק, לא היה לפניו נחת רוח, כמו באותה שעה שאנוס זה הביא שתי הלחם בתמימותו ומקריבם לפני היכלו, וסבור היה שהקב"ה קיבלם ממנו. כיון שביטלת אותו מלהביא, נגזרה עליך מיתה ללא שום פתח הצלה, וכך הווה. ללמדנו שהעבודה התמימה של יהודי חשובה וחביבה לפניו ית"ש.

ועשו את האפור (כה, ו). טרח כאן רש"י והאריך לפרש ולבאר כל הפרשה. למען ירוח הקורא בו, נחזורתי בחדר הגדול אשר עשה לנו רש"י הקדוש. הנה נאמר לעיל (כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, וברש"י שם: אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתוא סדורה בפניהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושן לכך נאמר אשר תשים לפניהם כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם. ולכאורה לא מבינים זה, כי מדוע באמת מחויבים להטריח בפירושן בפרטיות ופרטי פרטיות כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, ומדוע לא בניח זה להתלמיד בעצמו שהוא יעמול ויטריח בעצמו להבין הדברים עד גמירא. אבל הרי רואים אנתנו כאן להיפך לגמרי, וכי דין מפורש הוא לרב הלומד עם תלמיד כי מחויב להשים לפניו הכל ערוך ומוכן, והציווי של אשר תשים לפניהם אין זה רק אצל משה, אלא דין לכל רב כי ימסור לו תורה ברורה ערוכה ומוכנה לאכול, והיא הנגזרת של רש"י הקדוש.

(14)

יציאת

(15) נ"ס ע"כ

רבי פרידא היה ליה הווא תלמידא דדוה תני ליה ארבע סאה דימני ונמח זוטא : רב בעייה למתא דמצוה תנא ליה ולא נבר איל האדנא מאי שנא איל מדדחא שענתא דאיל למר איכא : מילתא דמצוה אסרוי לדעתא וכל שענתא אסרוי השווא קאי כר השווא קאי כר איל הב דערוך ואינו לך : הדר תנא ליה ד' מאה דימני [אחריני] נפקא בת קלא ואל גירא לך ד' אלספי לך ד' סאה שני או דתויכו אח : הדר לעלמא דאמי אמר דתויכו אמי ודרי לעלמא דאמי אמר לחו המב"ה תנו לו ד' חווי.

(4)